

Fakamatala fakamuimui taha ki he tu'unga e 'Ea

Fakafuofua kihe lahi e 'uha

Tukuatu: 13 Sepitema 2022

'Oku kei tu'u pe 'a e ngaahi fakatokanga la'ala'aa ki he 'otu Tonga

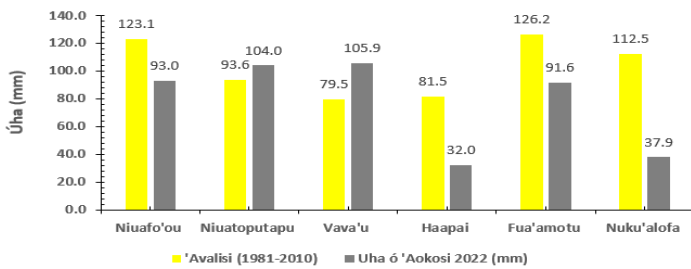
- 'Oku lolotonga fe'ao 'a Tonga mo e la'ala'a tupu mei he hokohoko 'ae ma'olalo e 'uha 'i he 'avalisi.
- 'Oku 'oatu 'ae fale'i ki he kakai 'oe fonua ke ngaue fakapotopoto 'aki 'ae vai 'uha.

Mahina kuo hili

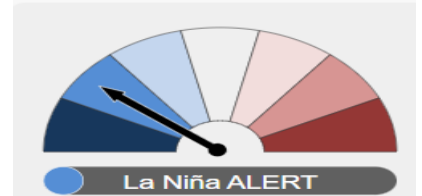
'Aokosi 2022

Na'e ma'olunga pe 'ae 'uha 'ihe 'avalisi 'i Niuatoputapu mo Vava'u pea koe toenga 'oe 'otu Tonga na'e kei ma'olalo pe 'ae 'uha 'ihe 'avalisi. (vakai kihe kalafi moe Tepile 2 moe kalafi). Ko e 'avalisi e mafana e 'Ea na'e 24.2°C 'a ia na'e mafana'aki 'a e 0.7°C 'ihe 'avalisi anga maheni. Koe ma'olunga taha e mafana 'o e 'ea na'e 31.9°C 'ihe 'aho 10 'i Nomuka. Koe ma'olalo taha 'oe 'Ea na'e 13.7°C 'ihe 'aho 24 'i Kaufana 'i 'Eua.

'Uha 'o 'Aokosi 2022 fakahoa kihe 'Avalisi (1981-2010)

Fakafuofua ki he faha'i

Fakafuofua kihe 'uha

Tepile 1: Fakafuofua kihe 'uha 'Okatopa 2022 ki Ma'asi 2023.

	'Okatopa—Tisema 2022 (% 'oe faingamalie ke hoko)	Sanuali—Ma'asi 2023 (% 'oe faingamalie ke hoko)
Niuafou	41	44
Niuatoputapu	45	51
Vava'u	56	46
Haapai	54	46
Fua'amotu & 'Eua	53	57
Nuku'alofa	53	49
Ma'olalo 'ihe 'avallisi	Avalisi angamaheni	Ma'olunga 'i he 'avalisi

Tepile 2: Koe 'uha 'ihe mahina 'e 6 kuo hili.

	'Uha 'o Ma'asi—'Aokosi 2022 (mm)					
	Ma'asi	'Epeleli	Me	Sune	Siulai	'Aokosi
Niuafou	161.1	142.1	102.7	74.5	80.5	93.0
Niuatoputapu	138.5	69.0	120.0	62.5	91.5	104.0
Vava'u	285.5	346.9	79.1	40.5	76.7	105.9
Haapai	420.5	206.4	72.8	18.5	21.2	32.0
Fua'amotu	594.0	276.1	22.3	32.3	22.5	91.6
Nuku'alofa	384.0	300.5	29.0	36.3	20.5	37.9
'Eua	358.5	180.0	n/a	29.5	25.5	62.0
	Ma'olalo 'ihe 'avallisi	Avalisi angamaheni			Ma'olunga 'i he 'avalisi	

Fakafuofua kihe lahi e 'uha mei 'Okatopa—Tisema 2022.

Koe fakafuofua koe 'uha 'e ma'olunga 'ihe 'avalisi 'ihe 'otu Tonga.

Fakafuofua kihe lahi e 'uha mei Tisema Sanuali—Ma'asi 2023.

Koe fakafuofua 'e 'ihe 'avalisi pe ma'olunga i he 'avalisi ae 'uha 'i he 'otu Tonga. (vakai kihe Tepile 1).

Koe ngaahi faka'ilonga tu'ufonua 'ae faha'ita'u momoko.

- Koe 'aho nonou moe mokomoko ange 'ae 'ea koha faka'ilonga ia kihe 'akau 'oku ofi 'ae taimi momoko koia ai ke mateuteu.
- Koe taimi 'oku fakatolau ai 'ae lau e 'akau koe faka'ilonga ia 'oe ofi 'ae taimi momoko.
- 'U'ua e moa he po'uli kimu'a he 12 po'uli 'oku faka'ilonga koe po 'e hahau mo momoko.
- Koe taimi 'oku lahi ai e 'asi 'ae 'unufe kula 'i fale koe faka'ilonga momoko e 'ea
- Koe taimi 'oku kamata ke to ai ha 'uha pea ke sio 'oku toitoi 'ae fanga moa koe faka'ilonga ia koe 'uha koeni 'e fuoloa

Ngaahi me'a ke Fakatokanga'i

Óku tau lolotonga fononga eni 'ihe lolotonga óe faha'i ta'u momoko 'aia na'e kamata 'i he 'aho 1 'o Me pea 'e toki ngata kihe 'aho 31 'Okatopa. Koe taimi foki eni 'oku angamaheni áki ke si'i ange ai 'ae 'uha fakahoa kihe faha'i ta'u 'uha.

Fakatatau kihe ngaahi fakamatala kuo tukuatu 'i 'olunga moe tu'unga lolotonga 'oe 'uha 'oku fale'i atu ai pe kihe kakai ko-toape mei he ongo Niua, Haapai pea moe ótu Tonga kotoa ke tanaki e vai 'ihe taimi 'oku 'uha ai pea ngaue fakapotopoto 'aki. Fakapapau'i ma'u pe 'oku ma'u 'ae ngaahi fakamatala fakamuimuitaha meihe va'a Fakamatala 'Ea pea moe ngaahi fale'i meihe ngaahi kupu fekau'aki tautefito kihe ngaahi va'a 'oku tu'u lavea ngofua kihe fakatamaki fakaenatula o hange koe Ngoue, Mo'ui, Vai moe fakatamaki fakaenatula ke matu'utaki pea faka si'isi'i 'ae uesia moe maumau 'e ala hoko tupu meihe ngaahi fakatamaki fakanatula.

Fakatokanga'i ange.